

DILSDALEN FERIEKOLONI

Skrevet av Sigurd Skau, og er publisert i Telemark Historie nr 15 1994):

Dilsdalen feriekoloni ligger meget vakkert til på østsiden av Norsjø, mellom Skotfoss og Valebø. Den eies og drives av en selvstendig stiftelse under navnet Skien Feriekoloniforening med Frimurerlosjen i Skien som beskytter. Det er i dag tre bygninger på eiendommen. Foruten hovedbygget er det den gamle "forpakterboligen" og et bygg inneholdende kjølerom, redskapsbod og toaletter. Tomten er på 46 mål, beliggende ned til vannet. Skien Feriekoloniforening ble stiftet allerede i år 1900 Nærmere bestemt den 21.september i et selskap hos konsul Carl Stousland i Skien. Det hadde da riktignok vært drevet en form for feriekoloni allerede i 6 år, men denne var det at den ble stiftet i forenings form og fikk sine lover som vi med ganske få endringer fremdeles har. Til stede i dette selskapet var foruten konsul Stousland og hans søster også Chr.Reinskou og frue, advokat Gurstad og frue dr. Gaathaug og Wilhelmine Bentsen og disse dannet Skien Feriekoloniforenings første styre.

Da foreningen ble stiftet, hadde man ikke noe permanent anlegg slik som Dilsdalen, men var henvist til å søke opphold på en eller annen gård rundt Norsjø. I de fleste årene ble det leiet et hus i Nes i Telemark, men dette var ikke på noen måte tilfredsstillende. Foreningen kjøpte derfor en tomt hos Ytterbø i Helgen med tanke på å sette opp et bygg der, men denne tomten ble solgt tilbake til Ytterbøs nye eiere, da disse ikke ønsket noen feriekoloni som nærmeste nabo. Driften av Skien Feriekoloniforening fortsatte derfor på denne tunge og strevsomme måten frem til 1932.

Herfra velger jeg å hoppe tilbake i tid og til stiftelsen av en annen forening, nemlig Foreningen til fattige Børns Beklædning. Denne forening ble stiftet den 8.februar 1888 etter initiativ av kjøpmann G.G. Beilegaard som sammen med tollbetjent I.L. Iversen og stasjonsmester Johan Waller utarbeidet statuttene for denne forening. Som en kuriositet tar jeg med paragraf 1 i foreningens lover som lyder: *"Foreningen til Fattige Børns Beklædning i Skien har til formål ved innsamling av papir, avfall, flaskekapsler, brukte spillkort, brukte frimerker, brukte gummi ballonger, beklædningsstykker, kork etc. samt pengebidrag i dertil uthengte bøsser, og for øvrig hva der på annen måte ydes, å tilveiebringe midler til julegaver for fattige barn i form av beklædningsgjenstander."* Denne foreningen delte ut, som navnet tilsier, klær og skotøy til fattige barn, og arrangerte hvert år en stor juletreffest for disse.

Dilsdalen var opprinnelig en gammel plass under Heigården Geitebua. Stedet er bygget ut og godt vedlikeholdt. Her ser vi opprinnelig hus «Hegestua» Foto.TAU

En av de største bidragsyerne til denne foreningen var Skien Brennevinshandel som første året gav 200,- kroner. Dette ble etter hvert øket til 800,- kroner i de seneste år. Gjennom alle år hadde styret i denne foreningen verdifull hjelp av en engere damekomite. Denne komite ble den 7. Mars 1932 utvidet og organisert som en kvinneforening bestående av frimurerbrødrenes hustruer og nærmeste slektninger. I denne foreningen ble det straks inntegnet ca.40 medlemmer med fru Alma Aasland som formann. Foreningen ble kalt Frimurerne Kvinneforening og er fortsatt i full blomst, og er en av Dilsdalens viktigste støttespillere. Disse damene yter meget verdifull hjelp i form av pengegaver og andre ting i forbindelse med driften av Dilsdalen Feriekoloni.

Da går vi igjen til det magiske år 1932 hvor det sannelig begynte å skje saker og ting. Den 1.mai dette år påtok nemlig Bekledningsforeningen, som den nå het, seg å fortsette driften av Skien Feriekoloniforening. Og nå gikk det slag i slag. Foreningen bestemte seg for å søke å få oppført et eget bygg egnet til drift av en feriekoloni, og med dette for øyet averterte man etter en passende tomt eller mindre eiendom til dette formålet. Det kom inn mange svar, men ingen av tilbudene var etter styrets mening egnet til bygging av en feriekoloni. Styret henvendte seg derfor til godseier Herman Løvenskiold med forespørsel om han kunne være villig til å selge en passende eiendom. Løvenskiold tilbød Skien Feriekoloniforening eiendommen Dilsdalen i Valebø. Dilsdalen var på 46 mål hvorav 10 mål dyrket mark.

Ved besiktelse fant styret denne eiendommen meget godt skikket til formålet. Den hadde en idyllisk beliggenhet med strandlinje til Norsjø, og med badestrand. Dilsdalen ble derfor innkjøpt i september 1933 for 2 500,- kroner. Dilsdalen ligger på nordsida av en liten elv og en dal som fra gammelt av var delet mellom to selveiendommer Geitebua og Vassdalen: Dilsdalen har antakelig fått navnet sitt diktert fra Geitebua og betyr "deledalen". Dilsdalen var nemlig plass under Geitebua frem til år 1888. Høsten 1933 gikk man så i gang med bygging av et feriehus på eiendommen. Bygget var tegnet av Wilhelm Swensen og inneholdt 2 sovesaler med plass til 16 senger, romslig spisesal, rom for betjeningen, et sykerom samt kjøkken og vaskerom. I dag er det kun 12 senger på hver sovesal, og det virker nesten utrolig at det før i tiden var 16. Bygget ble satt opp av byggmester Marum og kom ferdig på ca. 10.000,- kroner. En av grunnene til at selve bygget ble såpass rimelig var at det ifølge gamle årsberetninger ble innvilget betydelig rabatt av konsul H.H. Holta ved kjøp av trematerialene.

Innvielsen av Dilsdalen fant sted den 21.juni 1934. D/S Dyre Vaa" bragte gjestene fram til det vakre stedet som, fortsatt i følge en gammel årsberetning, lå der badet i ettermiddagssolen. Foruten Frimurerlosjens daværende ordførende mester Chr. Reinskou, var innbudt Skiens ordfører, sogneprest, borgermester og formannskap, statsfysikus, skolestyrets formann samt en rekke bidragsyttere, totalt ca. 60 personer. Innvielsestalen ble holdt av sogneprest Seip hvor han i sin tale dvelte ved kristne syn på barnets og det enkelte menneskelivs verdi, og han uttalte blant annet til slutt: *"Vi er samlet her i et hus som er bygget for å verne barn mot sykdom og gi dem helse, for å hjelpe barn fra svakhet til styrke, og for å kaste streif av lys og glede inn i barneår som der ellers er så meget av grått og tussmørke over.*

Dilsdalens første betyrerinne, "Mor", var frk. Benedikte Bentsen som tiltrådte stillingen sommeren 1934. Hun må tydeligvis ha vært en dyktig dame, i det hun fortsatte som "Mor" på Dilsdalen frem til krigsutbruddet og etter krigen frem til 1949. Driften av Dilsdalen var den gang meget tungvint i forhold til nå. En må huske på at det ikke var lagt inn strøm eller vann. All matlaging foregikk på vedkomfyr, og vann måtte hentes fra brønn i nærheten. Enkelte sommere hendte det at brønnen gikk tom, og det var ingen annen utvei enn å hente vann i fra Norsjø., noe som ble gjort ved hjelp av forpakterens hest og vogn i store "tønner". Alt sengetøy ble også vasket i Norsjø og med 32 barn på feriekoloni kan en lett tenke seg hvilket arbeide dette var. Etter at Benedikte Jensen sluttet, har stillingen som "Mor" vært besatt av flere damer. Nevnes bør likevel to av disse, nemlig fru Hanna Dahl og fru Gerd Folkestad. Begge disse hadde ansvaret for Dilsdalen i mer enn 10 år. I tiden før og like etter krigen var det vanlig å forpakte bort Dilsdalen.

Den første forpakterfamilie som hadde Dilsdalen var Carl Larsson og frue Sigrid og deres to sønner Sigurd og Erik (og (SM:) datteren Karin). Det påhvilde forpakteren en del plikter, og fra Larssons kontrakt fremgår det at han i tillegg til å holde gård og grunn i orden, også skulle sørge for å hugge den nødvendige ved til koloniens kjøkken, samt utføre et bestemt antall turer til Ols brygge med sin motorbåt. Punkt 7 i kontrakten synes jeg fortjener å bli referert i sin helhet, der står følgende: *"I tilfælde av fraflyttelse blir det paa ejendommen forefindendes gjødsel feriekoloniens ejendom. Gjødsel maa heller ikke bortbringes fra eiendommen i brugstiden"*.

Larssons leverte også en del av maten til kolonien, samt at det ble bakt brød i en stor bakerovn i forpakterboligen. I september 1934 ble det sendt følgende regning til Dilsdalen for varer og tjenester utført i juli og august samme år: 628 liter melk a 0,20 125,60 42,65 kg egg a 1,10 46,92 16,5 kg kalvekjøtt a 1,00 16,50 11 ganger bakninger a 2,00 22,00 Fraktutlegg 0,30 Til sammen 211,32 Etter noen års drift på Dilsdalen, Kjøpte Skien Feriekoloniforening i 1939 naboeiendommen Eik av Løvenskiold for 4.000,- kroner

Eik som sannsynligvis har fått sitt navn av det at det vokste en stor eikeskog på stedet, var som Dilsdalen en plass under Geitebua frem til år 1818. Denne eiendommen var på ca 30 mål. Så kom krigen, og tyskerne beslagla både Dilsdalen og Eik. Daværende formann C. Malterud fikk en vanskelig tid og en masse krangel med tyskerne. En litt artig episode er "epleepisoden" fra høsten 1940. Malterud henvendte seg til tyskerne og ba om tillatelse til å høste eplene på Dilsdalen, noe som ble gjort hver høst for bruk til neste års ferieopphold. Han fikk forståelsen av at det ikke var noe i veien for dette, og ved hjelp av noen damer og forpakteren på Dilsdalen ble det høstet 947 liter epler som ble pakket i 20 kasser.

Forpakteren brakte eplene om bord i D/S "Norsjø" som fraktet dem til Skien. Ved båtens ankomst var det tyske sikkerhetspoliti møtt frem på kaien og beslagla eplelasten. Malterud protesterte voldsomt, men til ingen nytte.